

РЕЛІГІЯ ТА ПОЛІТИКА У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Гнатченко Є.В.

Научный руководитель – канд. филос. наук, проф. Тихонова Л. А.
Харьковский национальный университет радиоэлектроники, каф.
философии

г. Харьков, Украина

e-mail: yeliena.hnatchenko@nure.ua

The article considers the problems of interconnection and interaction of politics and religion in the modern information society. It has been shown that politics and religion have always been close, but the nature of their interaction has gradually changed. Some trends in modern religious development allow us to predict the multiplicity of religious systems in the future, the links between which will contribute to the formation of qualitatively new processes in relations between various international actors. One of such trends may be changes in the geography of various religions of the world, especially the world – Christianity, Islam and Buddhism.

Політика та релігія завжди були взаємопов'язані. Проте характер взаємозв'язку змінювався. Якщо до XVII століття релігія була одним із найважливіших факторів, що визначали структуру політичної влади, а також питання війни та миру, то за подальшим розвитком централізованих держав спочатку в Західній Європі, а потім через європейську колонізацію та інших частинах світу, політична значимість релігії як у внутрішній, і у зовнішній політиці значно знизилася. Це зниження не призвело до того, що політика та релігія перестали стикатися. Вони перетиналися, проте зв'язок став вважатися одностороннім – саме політика, поряд з економікою та іншими «серйозними» сферами, впливала на релігію. Остання, своєю чергою, могла виступати лише як об'єкт різних маніпуляцій – наприклад, інструменталізації державою на вирішення тих чи інших політичних завдань. Тому і сьогодні питання взаємодії релігії та політики залишається актуальним.

Деякі тенденції сучасного релігійного розвитку дозволяють спрогнозувати у майбутньому множинність релігійних систем, зв'язки між якими сприятимуть формуванню якісно нових процесів у відносинах між різними міжнародними акторами. Однією з таких тенденцій можуть слугувати зміни у географії різних релігій світу, в першу чергу, світових – християнства, ісламу та буддизму. Прояви цієї тенденції вже спостерігаються через посилення ісламського впливу на країни Західної Європи, спричинене міграційними процесами з країн Близького Сходу та Північної Африки, переплетіння різних релігій та розповсюдження на нетрадиційні для них території, яке проявляється через поширення

християнства у таких країнах Сходу як Японія, Китай та Сінгапур та зацікавленості буддизмом у країнах Заходу.

Увага до ролі релігії з боку політичної спільноти змінилася після Ісламської революції в Ірані. Вибух релігійного фундаменталізму в країні, яку напередодні революції президент США Картер назвав островом стабільності в найбільш проблемному регіоні світу, виявився абсолютно несподіваним як для політиків, так і для дослідників релігії і примусив подивитися на роль релігії у міжнародних відносинах більш уважно. Після цього світ став свідком піднесення консервативної хвилі у світовому протестантизмі, яка почала серйозно впливати на політику не лише у США, але й у країнах Латинської Америки і Африки. Потім повстав іслам, буддизм та індуїзм. Одночасно стався вибух народного католицизму, спрямованого проти правлячих режимів у Південній і Центральній Америці, Польщі, на Філіппінах та у Південній Африці.

У сучасному суспільстві не лише політики намагаються використовувати релігійні організації на свою користь. Але й духовництво та частина прихожан орієнтуються на певні політичні партії та групи інтересів і намагаються з ними співпрацювати. Певні релігійні групи різними способами беруть участь у політичному житті сучасного суспільства. Інтерес пересічних громадян до релігійно-соціальних проблем, складнощі, пов'язані із відносинами всередині православного середовища та бажання політично активних громадян вирішувати релігійні проблеми викликали до життя партії релігійно-політичного напрямку. Поки що релігійно-політичні партії не мають великого впливу на внутрішню і зовнішню політику сучасної України. Більшість таких організацій тільки намагаються знайти неповторний зміст своєї діяльності у політичній системі сучасного інформатизованого та цифровізованого суспільства. Участь церков України у міжнародних стосунках теж поки що відбувається не у повному обсязі. Треба враховувати, що сучасні зовнішньополітичні відносини – це поле, де жорстка конкуренція стосується кожного клаптика вільного простору, і де релігія відіграє дуже серйозну роль у мобілізації мільйонів людей, яких вона озброює потужними символами і надає сенс їхнім діям. Останнім часом релігійний фактор відіграє все більшу роль і в Україні і на світовій політичній арені. Зростає кількість міжнародних релігійних організацій, активізується їх діяльність, змінюються конфесійні групи населення. Релігійне піднесення відбувається симетрично з занепадом ідеологій, що були панівними впродовж тривалого часу, величезними демографічними змінами і посиленням глобалізаційних процесів. Все це призводить до усвідомлення фахівцями різних галузей того, що релігія є важливим фактором впливу як на регіональну, так і на глобальну політику, і, звичайно, на міжнародні відносини в цілому.